

Այս սպախութանի պատրաստողն չէր անձն առանց պաճուճանաց՝ ընդասունն Յակոբ, այլ Ներսէս, որ ըստ իւրում՝ ազգասիրութեան թէ պէտ կարկառեց՝ ո՞ւմ և կամեցաւ, այլ նովաւ չյաջողեց ազգի համար ապահովել անդրանկութիւն, կամ՝ հայրական օրհնութիւն . ճշմարտութեան պաշտպան կանգնեցաւ՝ ճշմարտութեանից զոհերով, ազգի իրաւանց ջատագով հանդիսացաւ՝ հիմն խախտելով, երիքովի պարխպն բարձրացոյց անդրանկաւ, և զգրունան կանդնեաց կրտսերաւ : Ազգի պատառուճմն՝ անկարկատելի էր, և պատառուածն՝ մեծ : Այնպիսի գերբնասաններ կոչին՝ որ այրն՝ մէկ կողմի համախօս էր և կենն՝ միւս կողմի . հայրն Գանիէլեան էր, որդիքն Դաւթեան : Երիտասարդն նշանախօսեալ

ԱՐՇԱՆՈՅՈՒՆ

Քիֆիզի ՄՇԱԿ լրագրոյն Յուլիսի 24 թուոյն մէջ հետեւեալ յօդուածը կընթեռնուի :

«Ռուս ճիւղերեցական Միաբանութեան Օրադիր» անուանեալ պարբերական հրատարակութիւնը ապացուցանում է, որ հայոց և յունաց աւան եկեղեցիներն մէջ ինքեւ առաջ կար տարբերութիւն, այժմ էլ ոչինչ տարբերութիւն չի կայ, տարբերութիւնները հետզհետէ ջնջվել են, և որ հայերը վաղուց ցանկանում են միանալ յունաց աւան եկեղեցու հետ : Պատմութեանից մենք իմանում ենք, ասում է յրագիրը, որ հայոց եկեղեցին չափ անգամ դիմել է յունաց աւան եկեղեցու ներկայացուցիչներին, խնդրելով սկսել նորա հետ բանակցութիւնները և զարմանալի կըլինէր, եթէ յունաց աւան եկեղեցին չուզէր որ ուշադրութիւն դարձնէ այդ աղմուկը ջանքերին : Ընդ հակառակն այդ նորա պարտքն է, ինչպէս ներկայացուցիչ համալսարհային ճշմարտութեան — Մենք մեր կողմից կը պատասխանենք Ռուս թերթին որ համալսարհային ճշմարտութեան ներկայացուցիչը միայն բնդհանուր քրիստոնէական եկեղեցին է, և ոչ թէ այս կամ այն դաւանութիւն : Թողեցէք հաւատալ իւրաքանչիւր քրիստոնէային այնպէս, ինչպէս նա ինքն կարծում է աւելի երջանիկ լինել : Ոչ ոքին թող տուած չէ, ուրեմն և մի որ և է լրագրի խմբագրութեանը ասել թէ՛ դուք հաւատով իրկվելու չես, քո հաւատը ճշմարտութիւն չէ, բնդուներ իմը, նա միակ ճշմարտ է, նա համալսարհային ճշմարտութիւն է : Լինենք քրիստոնէայ, լինենք աղմուկ, չլիբաւորենք, չճշնենք, չբռնաբարենք, չհարբատահարենք մեր նմաններին, գործենք բարի : Իսկ մը քրիստոնէական եկեղեցու, որ դաւանութեան ենք պատկանում, այդ երկրորդական բան է, այդ թողնենք իւրաքանչիւրի ազատ կամքին նրա համազմունքին և խղճմունքին : Զմուռ անանք հանգուցեալ Ներսէս երգ կաթողիկոսի խօսքը, որ նա ասել է մի ճաշի ժամանակ, երբ նրա ներկայութեամբ վիճաբանում էին այս կամ այն եկեղեցու գերազանցութեան մասին՝ «Երբ որ մենք ամենքս կրնե՞րկայանանք մեր Տէր Յիսուս Գրիստոսի առջև, նա կըդիմէ մինին և կըհարցնէ՝ դու ո՞վ ես, ես Հայ եմ, իսկ դու, ես բողոքական եմ, դու ո՞վ ես՝ ես կա-

նք օրիորդի աներն Գրիգորեան գողով՝ երբ ըսց՝ թէ փեսայն Եփրեմեան էր, քականց նըշանն, և դուստրն այլում հարսնացոյց :

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ

Գրիգոր՝ եպիսկոպոսութիւնն ստացաւ՝ ոչ Յովսէփ գեղեցիկի գնով քսան գահեկանի, և ոչ Յիսուսի գնով՝ ևրեսուն արծաթոյ, և ոչ անգամ Աբրահամու գնեալ կրկին այրի գնով չորսհարիւր սագիրի, ոյլ Յիսուսի մարմինն գողացեալ համբաւելոյ ազադու առած արծաթ յոյժ անուանեալ կշռով, զոր Նարեկացին կրկնակապէն կաշառած գութեան մէջ է առել և Յովսէփայ Սանահինցոյ կնքով խորդախեալ իւրաստեղծ կտակն որպէս դայի բերանն յետկար տալով, և խոտանալով՝ որ Ռուսաց կայսերական դռնէն հաստատութեան հրովարտակ պիտի հանէ Գաւթի կաթողիկոսութիւն մասին, վասակի նման կըվազէր դէպի Ռուսաստան, առնուլ զվարձ իւրոց երախտեաց և այսպէս ի վերջ Մայիսի 1801 թուոյն հասաւ Տփլիս : Ուր քանի որ առաջ եկել էր Գաւթի ճանկերէն անձնազուրթ ճողապրու գեղարդակի բոհանէս եպիսկոպոս Ալինցի, որ Գրիգորի համար Ղէնդերէց գաւառապետաց Եթէ դու երթաս հասնիս Ասորախոս և Ռուսաստանի առաջնորդ լիւնն ստանաւ, ապա չէ Ասորուոյ ընդ իս խօսեալ :

Առանց երգ ման պիտի հաւատարձ՝ որ գեղարդակի բոհանէս եպիսկոպոսն Ասորուոյ հետ խոսած չէր, և Ասորուած ևս ժամանակ չուէր նորան յայտնութիւններ անել, բայց այս քաջայայտ էր, որ անսկիւ և բնիկ երջել էր գեղարդակին՝ Ներսիսի թագմին տու Նիքիթ, և այն

թողիկ եմ. դու, ես յունաց աւան : Այն ժամանակ Գրիստոսը կասէ՝ Հայ, կաթողիկ, բողոքական, յունաց աւան, ինձ բողոքն անձանթ, օտար անուններ են քայց ուր են իմ որդիքը՝ քրիստոնէաները :

Կ. Պօլսոյ ՕՐԱԳԻՐ թերթին ամսոյս 8 թուոյն մէջ յետագայ ազգային հետաքրքրական և անհաւատարի պատմութիւնը կընթեռնուի :

ԱՆՀԱՒԱՏԱԿԻ ԴԵՊՅ ՄԸ

Ասկէց 25 տարի չափ առաջ եղիպտոսէն Հայ մը կուգայ Պօլիս տարագիր. սա բաւական առան կենալէն վերջը հռովմէական աղջկան մը հետ կամուսնայ. բաւական տարի անցնելէն վերջը հիւանդութիւն մը կուգայ վրան և այնքան կըսասականայ որ մէկ քանի ժամէն մեռնելու կըմօտենայ. այս միջոցին սա հռովմէական վարդապետ մը կանչելով վերջին թոշակն ընդունելու, գաղտնիքը կըյայտնէ վարդապետին թէ՛ իր տանը պարտեղին մէկ անկիւնը անտուկ մը ունի խաղած, որու մէջ կըգտնուին իւր գոհարեղէն հարստութիւնը, պատուիրելով որ յետ իւր մահուանը, այդ գանձը բերա մեր Հայոցս Ս. Երրորդութեան եկեղեցւոյն յանձնուի և ատով կալուածներ շինուին եկեղեցւոյն վարդապետն այս բերանացի կտակն իմանալով և իւր հոգեւոր պաշտօնը կատարելով կըմկնի. սակայն հիւանդը՝ որ մահուան դուռը հասած էր, կառողջանայ, առանց միտքը բերելու թէ իր մեծ գաղտնիքը վարդապետին հարողած էր : Ասոր վրայ հազիւ քիչ մը ատեն կանցնի, օրին մէկը այս մարդը բռնուելուն պէս ոտիկանութեան դուռը տարուելով կըբանտարկուի Մարդն ամիս մը այսպէս բանտարկուելէն վերջը առանց զխնայու պատճառն յանկարծ կարձակուի. մարդը շուտաւ և իր վրայ տիրող գաղտնի ձեռքէն անտեղեակ, կելլէ բերա իր տունը երթալու. բայց ինչ տեսնէ մարդը, տանը արտաքին գոյնը փոխուած ու ներքուստ՝ մարդը շուտաւ գոյնը կըզարնէ, հոն ալ կը նայի որ ամենայն ինչ փոխուած է. բաւել՝ որ մարմարինէ է կշէր, մուշամպայով ծածկուած և այսպէս կահկարամքը փոխուած : Խրուած սպասուոր մ'ալ դուռը, որ մարդը կըվառնէ իբրեւ թէ օտարական մը եղած ըլլար. ասոր վրայ մարդը կուգայ մեր Պատրիարքարանը բողոքելու Պօլսոյ Պատրիարքի օրով. նա ալ Հասունին

ևս դիտէր՝ որ Եփրեմ որպէս մեքենայ ի ձեռս Ներսիսի ի մաղէ չի վերադարձ : Եւ որպէս գուշակեց գեղարդակին՝ այնպէս իսկ անօրինեցու Գրիգորին : Գրիգոր, որ երկու շաբաթ առաջ ի Մողղոկ Ռոմիւսի գանձուց պատճառաւ Ուլսանանքով էր բնդուներութիւն գտել, այժմ տեսաւ. նոյն հայագի ժողովուրդն յանդիման իւր կանգնեալ քարերով և բիրերով. մինչև զարմանալ նմա և հարցանել Գաղիթի պէս, միթէ ևս չունեմ, որ քարամբ և յղովը էք ինձ գիտաւորել և նոքա նոյնը պատասխանեցին՝ ինչ Գաւթի էր պատասխանել :

Զուր էր Գրիգորի զարմանալն, որովհետեւ քաջ գիտէր ինքն, որ Մողղոկից նորան պատիւ տալոյ միտք չունէին երբեք. նա Մողղոկի փափկամտեղ գեղանոյշ հարսանց մէջ Ուլսանայ անուամբ տանամայրներ ունէր, նոցա բարեկամք և ազգ անհոն էին նորան ուխտանայ երգ ունէր. իսկ ձերբին՝ որ ի սրտէ Եփրեմեան էին, և այժմ՝ Գանիէլեան ևս են. դեռ նա չէր հասել Էջմիածին, որ միտքն Ասորախանայ, Ղզլարայ, Մոսկովայ և Պետերբուրգի հայագեհաց հետ բաղմունտարագ իր նամակ էին գրել առ Գաւթի, որ Գրիգորին չձեռնագրէ, որովհետեւ նա Ռուսաստանի Առաջնորդութեան ընդունակ չէ. և թէ ինչ Գաւթի խօսել էր, այն իւր կամօք էր և Գրիգորի գրողմախ, և ոչ ազգի բաղձանք. այլ Գաւթի կուրացեալ ի կաշառաց Գրիգորի՝ և՛ ձեռնագրէց Նիկիթի պէս հակառակ կամաց ժողովրդեան, և՛ Առաջնորդութեան կողմէն Գաւթի և զարկից ի Ռուսաստանուր արգէն կոյրարքայական հրովարտակն

կըզրէ Էգիլութիւնը իմանալու համար, բայց պատասխան կընդունին թէ այդ մարդուն կինը մեռած է և այլն : Մարդը Բարձրագոյն Գրան կըբողոքէ. սակայն ծայր մը չգտնուի խնդրոյն բանալին ձեռք կարենալ անցնելու համար :

Այսպէս օրեր ու տարիներ անցնելէն վերջ երբ Հասուն կըտապալի և հռովմէականաց պատրիարքարանը կանցնի հակահասունեանց ձեռք, այս մարդուն տանը հէօճէթ կըգտնուի Հասունի գաղտնի գրութեանց մէջէն և գրովմը, թէ այդ հէօճէթը գտնուեցաւ Հասունի գաղտնի գրութեանց մէջէն կըյանձնուի մարդուն : Մարդն այս գիրն ու հէօճէթը ձեռք անցնելուն պէս, Բարձրագոյն Գրան աղերսագիր մը տալով քննութիւն կըտահանէ. Բ. Գաւթն ալ հռովմէականաց պատրիարքարանին կըհարցնէ այս խնդրոյն պարագաները, բայց այս անգամ հռովմէականաց Պատրիարքարանը, փոխանալ առաջնուն պէս վարդապետ, այսօր վաղը ըսելով, ամիսներ կանցնէ, առանց ուղուած պատասխան տալու :

Գիտնալ պէտք է թէ այս Հայը՝ մահմետական մը փոխանորդ կարգած է իրեն. այս փոխանորդը մօտ ատեններ օրին մէկը յանկարծ կըկանչուի ոտիկանութեան դռնէն, անմիջական հարցաքննութիւններ կըլան այս խնդրոյն վրայ թէ վարք և թէ վերք ոտիկանութեան պաշտօնէին մուսուլմանն առաջը և վերջապէս մարդը միննոյն օրը կըտարուի Սեծ—Եղարգոսի միւս թէշարին առաջը. հոն ալ բաւական հարցաքննութիւնը ըլլալէն յետոյ՝ մարդը յուսակց խօսքերով թող կըտուրի, որնոր յետոյ կըտեղեկանայ թէ ինքը գինետան մը մէջ այս խնդրոյն վրայ խօսած միջոցին ոտիկանութեան ծայտեղ պաշտօնեայ մը իմացեր և վերին իշխանութեան հաղորդեր է և ասոր վրայ կանչուեր է վերջէն հարցաքննութեան ենթարկուելու :

Հայն այս վերջին ուրախաւ լի լուրը անցեալ օր մեր Պատրիարքարանի հաղորդելով, իւր մեծ խնդրութիւնն յայտնել և Պատրիարքարանը իրեն օգնելու խնդրել է. տեսնենք սա անհաւատալի բայց ճշմարտապէս կատարուած իրադրութիւնը ինչպէս պիտի երեւան ելնէ ու դաւապ իրենք ինչ պատիւ պիտի կրեն :

ՄԱՍԻՍ լրագրին՝ իւր թուոյն մէջ որ իշտոսոյ, հետեւեալ ազգային յօդուածը կըլրարունակէ, որուն վերայ մեր ընթերցողաց ուշադրութիւնը կըհրաւիրուի :

պատրաստել էր նորա համար ի մէջ սահմանայն Ռուսաց բանտարկութիւն :

Այսպէս Գրիգոր նոր արքեպիսկոպոսն ընկալածուակ՝ որ նորա ոտից համար լարելէր մեծաւ իմաստութեամբ Ներսէս և տեսնելով թէ ոչ Ասորախան, ոչ Ղզլար, ոչ Մողղոկ, ոչ Նորնախիլեան, և ոչ իւրիմ՝ երես չունի, գիտնց Գրիգորիւրոյ կողմն, ուր Բաղնիկայ Արղութեանցի եղբօրդիւն իշխանացնեայ Բարսեղի հարսնութիւն իւր ունեւելով Բուլղոյլու Պօլսոյ միակ դուստր Էննայն, մեծ էր նորա մեծուական ճոխութեան ժառանգութիւն, և կուսակից էին Գրիգորի, և հակառակորդ Եփրեմի և Դանիէլի :

Դանիէլի օծութիւնն կատարելոյն զինի Դանիէլի կուսակիցը բաղմունցան. բայց կային բաղումը՝ որ իմանալով թէ այս ամեռայն շարեաց ծնողքն են Ներսէս և Մանուէլ, թէպէտեւ անէին սէր և մեղքութիւն առ Դանիէլ, բայց ատելով կատէին Ներսէս և Մանուէլ, Դանիէլի մտերիմ կուսակցաց մէջ կային բաղումը իշխանայն միտքներէն, և Պօլսոյ կողմէն հաւաքված եպիսկոպոսներէն, որ Դանիէլին Ղզլարացոյն, թէ այնքան վատ է գնացնել իրաւի և Մանուէլի համբաւն ի Պօլիս, որ այն մայրաքաղաքի ազգն թէ Գաւթեանք և թէ Դանիէլեանք Ներսիսի և Մանուէլի անունը դրել են Նեստոր և Մակեդոն : Ներսէս նշմարելով որ Դանիէլի սրտի մէջ սկսաւ սառնութեան նշաններ երեւիլ, կարծեց թէ Մանուէլէն է վատորոյ առ իմ ընկերով Գրիգորի գէղի Գրիգորի կողմի կըլիտն, դրդեց Դանիէլին որ Մանուէլ

ԳՆԱՏԱՐԱԿԱՆ ԸՆԴՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Երեքշաբթի առաւ ՄԱՍԻՍԻ մէջ հրատարակուած նամակ մը Բաղէշի մէջ կատարուած սահմանադրական ընտրութիւններէն կրգանգատէր թէ խարդախ և ապօրէն կերպիւ կատարուեն են : Իզմիրի մէջ կատարուած ընտրութեանց համար ալ, ինչպէս արդէն ծանուցած ենք, դառն բողոքներ եկած են ՚ի Պատրիարքարան : Այս դատարանները գրեթէ ամեն առէկան, բայց գլխաւորապէս այն տեղերն ուր Սահմանադրութիւնը գործադրելու համար մայրաքաղաքէն տեսուչ վարդապետներ կը ղրկուին, որք ամբարաբար Ղալաթիոյ աղանուէր խմբակին մտերիմներէն են : Ի սկզբան իզմիրի մէջ այդ պաշտօնը կատարելու համար ընտրուած վարդապետը խմբակին արքանեակներէն կամ մոտակիներէն չըլլալով, երբոր կանոնաւոր ընտրութիւն մը կատարուելու վրայ էր, մայրաքաղաքէն գնացած գաղտնի հրահանգներով հակառակութիւն ելաւ յիշեալ վարդապետին դէմ, և գործն անոր ձեռքէն առնուելով ապիկար քահանայի մը յանձնուեցաւ, որպէսզի ամեն ապօրինութիւն կարենայ գիւրտի բամբ լինիլ : Մեր այս տողերուն հաստատութիւն կուտայ հետեւեալ հատուածը՝ զոր իզմիրի Արեւելեան Մասնականատեղէն կը բաղկեն :

Յիշուի մեր կենսայ մէջ քուէարկութեան և քուէհամարի գործողութեան շատ անգամ ներկայ գտնուած ենք, մանաւանդ ՚ի Պօլիս, բայց երբէք այսպիսի հետաքրքրաշարժ և սպորինաւորութեամբ երևելի տեսարանի մը հանդիսատես չէինք եղած : Քուէհամարի որոշեալ ժամն ջին էր : Մինչդեռ կը յուսայինք տեսնել ընտրողներ, որ ազգային ծանր պարտաւորութիւն մը կատարելու դժգոհամբ պիտի փութային գալ և իրենց քուէն անձամբ ձգել, ցոյց տալով որ օրուան վեհապետն էին և իրենց քուէն նուիրական կը համարէին՝ քանի որ անկից կախում ունէր ազգային գործոց բարոյք կամ վատ մատակարարութիւնը, տեսանք միայն 50ի չափ անձինք, որ իրրև իրենց քուէին տէրն անուանին ստորագրեցին և զայն քուէտուովը նեւաւցին : Ահա՜ քուէ կը փնտրէինք 6—7 հարիւր ընտրողներ, և ասոնց արտաքին չարժան հետ ներքին բացակայութեան պատճառը կործինք, երբ հետզհետէ 5—6 անձինք ներկայացան և ծրար ծրար քուէթղթեր բերելով ընտրողական ժողովին յանձնեցին : Կային ծրարներ որ 50էն մինչև 100 քուէթղթով կը պարունակէին : Ընտրողական ժողովը ծրարները բերողներուն անունն ընտրողաց տուամարին մէջ

ին ուղարկէ Եփեսոսի վիճակն, և նա նորան տեղ յատկացնէ Գրիգորիոսիոյ և Խրիմի կողմն : Դա նիէ՛լ այս պատճառ յօրինելով՝ կամեցաւ Ներսէսին և Մանուէլին շնորհել ձեռնադրութեամբ եպիսկոպոսական կարգ : այլ երկուքն ևս հրաժարեցան, ասելով՝ թէ արտաքոյ իշխանն չլովին եպիսկոպոսանալ, մինչ ինքեանք արտաքոյ իշխանն չունին Դանիէլին կաթողիկոսութիւն և օրինաւոր հրատարակեցին, և ազգին ընդունելի կացուցին :

Գնաց Մանուէլ և որպէս բողոք հասաւ Գրիգոր արքեպիսկոպոսի յետեւէն, և բորբոքեց անդ բոտ տնօրէնութեան Ներսիսի նոր կոխ, որովհետեւ կաթողիկոսի կոնդակն ի ծոցին, և Եփեսոսի Առաջնորդական հրամանն ի ձեռին, և Ռուսաց տէրութենէն ևս հրովարտակ առաւ որ կողուի այն կողմանց առաջնորդական փոխաւորը, (յաջորդ կամ վիքար) : և հրամայեց՝ որ թոյլ չտան Գրիգոր արքեպիսկոպոսին եկեղեցի դալ և փրկն գգնուել : այլ թէ կամի՝ առանց փրկն թող աւօթէ ի թիւս ժողովրդեան : Այս Դանիէլի տնօրէնութիւնն չէր, այլ Ներսիսի զիտն էր, և Մանուէլի գործադրութիւնն : Այսու ամենայնիւ՝ Գրիգոր արքեպիսկոպոսն ծոցն ի ունելով ռսկա՛վ երջանիկ էր և քան զՄանիէլ, և քան զԴանիէլ, և քան զԵփեսոս, և քան զՆերսէս և քան զՄանուէլ, որ Գրիգորի առջև միայն կարող էին գգուուն եկեղեցւոյ փակել : այլ դրունք աշխարհականաց, թէ Հայոց և թէ աղաղակաց, թէ տիկնանց և թէ օրորդաց մեծուհեաց միշտ լայնտրճակ էր բոց : և

իւրաքանչիւր ընտրողի անունն տալիս ստորագրել տալէն ետեւ՝ քուէտուով կը նետէր քուէներն առանց պահապաններու վրայ նշանակուած բո՛ւն հաւաքիչներուն պարագիւրէն չնիւլ : և զայս զայս իրենց լինելէ սորոգելէ՝ ինչպէս որ կը պահանջէ Սահմանադրութիւնը : Այսպէս մէկ երկու ժամու մէջ քուէից թիւը 575ը գտաւ :

Այս քուէներուն մէջ կային այնպիսիներ որ Կ. Պօլիսէն հասած էին, այլք Պալքէսէն և ոմանք ուրիշ հեռաւոր տեղերէ, այնպէս որ ամեն իզմիրցի աշխարհիս որ կողմն և որչափ տեսնէ որ գտնուէր պիտի կարենար, չգիտեմ որ օրինօք, մասնակցիլ այս ընտրութեան : Բաւական էր որ Ընտրողական ժողովը կողմէ հրաւերէր ընդունէր, ինչպէս որ ընդունէր էին մեր վերջիցի տարաբնակ ազգակիցները : Նոյն միջոցին այլևայլ ազգայիներ գալով՝ մին կըսէր թէ՛ ինք թէ՛ և արդէն բողոքէր, բայց իր բողոքը նկատողութեան չառնուելով ընտրողութեան իրաւունքէն զրկուէր էր, մինչդեռ իր վիճակակիցները զայն կը փայտէին : ուրիշ մը կը յայտնէր թէ երկու կողման հաճելի երևելու համար երկու քուէթղթով զրկած էր և անոնց մէ մին կը պահանջէր, ուրիշ մը կը պահէր թէ ինք որչափ որ քուէ չէր զրկած՝ բայց իմանալով որ իր կողմէն ուրիշ մէկը գրեւ էր՝ անոր դէմ կը բողոքէր և քուէն ետ կուզէր : Ընտրողական ժողովը կարելի եղածին չափ այս յայտնի անկանոնութիւններն թէ՛ և ուրիշներ կը քննարկէր, սակայն չմտածելով որ վերջէն ալ նոյնպիսի բողոքներ կրնային գալ և գաղտնի ապօրինաւորութիւններ երևան հանել ինչպէս որ իրօք ելան, մանր խուղարկութիւններ չընէր, այլ կը փութայ քուէհամարի գործողութեան ձեռնարկել ժամն 3 1/2ին : Սակայն նախ հանդիսականներն իր գտնուած սրահէն դուրս կը հանէ և կէս ժամու չափ դռնաւի նիստ կրնէ : Պատճառը հարցնելով իմացանք որ քուէները կը համարեն որպէսզի ընտրողաց թիւը 575 հետ բաղդատեն : Այս գործողութիւնն որ արդէն սահմանեալ քննարկաց առջև և հրատարակաւ պիտի կատարուէր բնականապէս այլևայլ մեկնութիւններու և կասկածներու դուռ պիտի բանար :

Տեսնենք թէ Սահմանադրութեան գործադիր մասնաժողովն, որոյ անդամները մեծ մասամբ Ղալաթիոյ խմբակին մտերիմներն են, ուրիշ անկարգ և ապօրէն ընտրութեանց տէքս այս անհիմն ընտրութիւնն ալ օրինաւոր համարելով՝ վաւերացման ներկայացնելու պիտի համարձակի :

Ամիսէ մի աւելի է որ Զմիւռնոյ Հայ ժողովրդեան կողմանէ ազգային կեդրոնական վարչութեան հեռագիր և գրեթէ 300 ստորագրութեամբ բողոքագիր յուղարկեցաւ՝ քաղաքիս

նորան այն էր հարկաւոր և ցանկալի՝ իսկ վիճակի Առաջնորդութիւնն էր երկրորդական խնդիր, որ թէ ստանայի՝ կ'աղատուէր Գորեպիսկոպոս մեկանունէն :

Մանուէլի գնալոյն զինի՝ Ներսէս տեսաւ, որ օտմանեան տէրութեան մէջ չունի ապահովութիւն : և իմանալով որ բոտ իւր պատուիրելոյ գեղարդակիր Յօհաննէս արքեպիսկոպոսն արդէն փախել է ի Տփլիս, ինքն ևս հրաման առեալ ի Դանիէլէ, եկաւ ի Տփլիս և Եւ տեսաւ որ գեղարդակիր Յօհաննէս արքեպիսկոպոսն բնիկերակցութեամբ Տփլիսոյ Առաջնորդի, (որոյ անունն մեռացել էմ, և որ վաղնջոց բարեկամ էր թէ Դանիէլին, և թէ գեղարդակրին,) իւրեանց ձեռին գործիք արարեալ Սերոբէ Պատկանեան վարժապետի գրին, հասուցել են բաղում կարեւոր նամականիք առ ժողովուրդս ցրուեալ ի Պօլիս, Եփեսոս, ի Բերիա, Տիգրանականերտ, Անտիօք և ի խորին Պարսկաստան, և ի Հնդկաստան անգամ, ուրախ եղև յոյժ : բայց չգտեալ առաջնորդական տան մէջ՝ որ ի սրահին տէր Ղաղարի վանք, կամ փաշայ վանք կոչեցեալ պարսպապատ հնակերտ շինուածոցն՝ ինքեան յարմար մաքուր սենեակ, տեղափոխեցաւ ի խրճիթ բնակարանի Սերոբէի Պատկանեան, որ բնակէր յայնժամ ի տան փիթոյեանց աղայի, ի մերձակայ Մողնայ սուրբ Դէորդի եկեղեցւոյն և Մողնու կալ կոչեալ փոքրիկ որդոսոցին :

(Պարունակեցի) :

ԵՐԵՎԱՆԻ ԳԱՅՐԻՒՆԻ ՊԱՏԱՆԿԱՆ

Երեմիոնական ընտրութեանց ապօրինաւորութեանը վրայօք, աղաչելով զկեդրոնական վարչութիւնն որ արժանաւոր քննիչ մը յուղարկէ՝ ստուգելու համար բողոքոյ ենթակայ եղած գործքերը : Բայց մինչև ցայսօր ամենին պատահան մի չընդունելով, և ազգային կարեւոր գործքերը դժբաղդաբար երեսի վերայ մնացած լինելով, կը լսեմք թէ ողջամիտ ժողովուրդը մտադիր է աղերսագիր մի մատուցանել մեր բարեգութ փեսմա՝ վալիին, խնդրելով որ վստահութեան արժանի ազգայիներէ բաղկացեալ առժամանակեայ մասնաժողով մի կազմել, բարեհաճի : որոյ պաշտօնն պիտի լինի ազգին գործքերը հնար եղածին չափ հոգալ մինչև որ կարելի լինի բոտ Սահմանադրութեան տնօրինութեանց, երեսիականական օրինաւոր ժողով մի կազմել որեւիցէ կերպիւ :

Կըցուիմք մեծապէս իրաց այս վիճակին վրայ, որոյ պատճառն ազգային կեդրոնական վարչութեան անբացատրելի լուծիւնն է :

Եթէ այս լուծիւնն Մասիս յիշած Ղալաթիոյ խմբակին ազգեցութեան արդիւնքն է, չեմք վարանիր զուցելու թէ Զմիւռնոյ ազատաւոր Հայ ժողովուրդը այնպիսի խմբակ մի ոչ կը ձանաչէ և ոչ երբէք կը զիջանի նորա ազգեցութեան ներքև մնալ, այլ քաջ կարող է իւր ազգային գործքերն ինքնիրեն կարգադրել բոտ Սահմանադրութեան :

Մեր համոզի քաղաքակից բարիքչատակ պատուելի Մսեր Մսերեանց Մագիստրոսին անունն քաջ ծանուցեալ է քաղաքիս Հայ հասարակութեան, թէ և գրեթէ յիսուն տարի կայ որ հանգուցեալն իզմիրէն մեկնած և շատ տարիներ Մոսկուայի Լազարեանց ճեմարանին մէջ հայկարանութեան և կրօնական վարդապետութեան գաստուութեան պաշտօնն վարած է :

Հանգուցելոյն որդին արժանայարգ պարոն Զարմայր Մսերեանց, որ Ռուսաց տէրութեան ծառայութեան մէջ կը գտնուի և ՓԱՐՈՒՄ անուն պարբերական տեսարանին խմբագիրն է, յանցելումն օգափոխութեան պատճառաւ ՚ի Պօլիս դալով՝ շագաթ մի անդ նստելէ ետեւ, մեկներ է ՚ի Բեսարաբիա երթալու, ուսկից ՚ի Մոսկուա պիտի վերադառնայ :

Յիշեալ ուսումնական և խոհեմ երիտասարդն, որ արամադիր էր գալ նաև ՚ի Զմիւռնիա՝ ի քաղաքն ծննդեան հօր իւրոյ, և ուրախացնել զսիրտս ազգականաց իւրոց, դժբաղդաբար չէ կարողացեր իւր փափաքը կատարել ՚ի պատճառս ստիպողական գործոց, որք զնեղիւյթութիւն իւր կը պահանջէին ՚ի Մոսկուա :

ԾԱՆՈԹՅՈՒՆ

Անգղիական առեւտրական դպրոց :

Այս դպրոցին արձակուրդի աւուրքն ընդնաւով, Սեպտեմբր քստ նոր տուամարի պիտի բացուի :

Զմիւռնոյ Միլիթարեանց վարժարանը պիտի բացուի Սեպտեմբրի 10ին բոտ նոր տուամարի :

ՀԱՅԵՐԷՆ ԳԵՂԵՍԻՎ ՄԱՏԵԱՆՔ

Գերապատիւ Նար—Պէլ Խորէն արքեպիսկոպոսի ՚ի Փարիզ տպեալ երկապիւրութիւնքն են, որք ՚ի վաճառ դրեալ են Երևանի կրտսերան յարգոյ Ռուբէն Էֆէնտիին դրասնեակը՝ ՚ի վարադէի խան վարի յարկն թիւ 3, Կ. Պօլիս : Ահաւասիկ ցուցակն յիշեալ մատենից, որք փառակազմ են, և կանխիկ բայց աժան գնով պիտի վաճառին :

Բառգիրք հայերէնէ ՚ի գաղղիարէն, ևս գաղղիարէնէ ՚ի տաճկերէն, Գեղարդութիւն հայերէն և գաղղիարէն, Տեղեմաք պատկերազարդ աշխարհագրութեան պատկերազարդ, ընթերցարան աշխարհագրութեան, Պոլ և վիրգիլէ պատկերազարդ, Դանիէլ Լամարթիին, Դաստիարակ աղջկանց (Հայերէն և գաղղիար) Տեղեմաք գաղղիարէն և հայերէն, Դաստիարակութիւն տղայոց, Առաջնորդ անդղ. և Հայ. լեզուաց կային :

